

ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 10, Sayı: 127, Nisan 2022, s. 403-423

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.57834>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
2.03.2022

Yayımlanma Tarihi / The Publication Date
29.04.2022

Fazilet Eda YILMAZ OLCAY

Maltepe Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi
fazileteda@hotmail.com fazileteda@gmail.com
Orcid: 0000-0002-0524-2792

Doç. Dr. Makbule KALI SOYER

Marmara Üniversitesi
fazileteda@hotmail.com

YETİŞKİNLER İÇİN BABAYA BAĞLANMA ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLAMASI

Öz

Bu çalışmanın amacı Micheal'ın (2014) Yetişkinler için Ebeveyne Bağlanma Ölçeği (YBBÖ) Baba Formunu (Adult Scale of Parent Attachment, Father Form) Türkçeye uyarlamak ve psikometrik özelliklerini araştırmaktır. Araştırmanın örneklemi 122'u (%61) kadın ve 78'ı (%39) erkek olmak üzere 200 genç yetişkinden oluşmaktadır. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda açıklanan toplam varyansın %.65 olduğu ve maddelerin orijinal ölçekle benzer şekilde beş faktör altında toplandığı saptanmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda modelin uyum indekslerinin iyi düzeyde ($\chi^2 /df-1,833$, GFI-.90, CFI-.92, IFI-.93, SRMR-.60, RMSEA-.065) olduğu görölmüştür. Benzer ölçek geçerliği için Anne Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) baba formu kullanılmıştır. YBBÖ ve ABBÖ baba Formu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında ölçeğin geneli için Cronbach Alpha değeri .76 olarak saptanmıştır. Test-tekrar test korelasyon katsayısı $r = .84$, ($p < .001$) bulunmuştur. Araştırma sonucunda YBBÖ'nin yetişkinler için babaya bağlanmayı ölçmede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Genç Yetişkin, Babaya Bağlanma, Ölçek Uyarlama

TURKISH ADAPTATION OF THE ADULT SCALE OF FATHER ATTACHMENT

Abstract

This study aims to adapt Micheal's (2014) Adult Scale of Parent Attachment,(ASPA) Father Form to Turkish and investigate its psychometric properties. The study sample consists of 200 young adults, 122 (61%) girls and 78 (39%) boys. As a result of the exploratory factor analysis, it was determined that the total explained variance was .65%, and the items were grouped under five factors, similar to the original scale. As a result of the confirmatory factor analysis, it was seen that the fit indexes of the model were at a good level ($\chi^2/df-1.833$, GFI-.90, CFI-.92, IFI-.93, SRMR-.60, RMSEA-.065). The Parental Bonding Instrument (PBI) father form was used for similar scale validity. A positive and significant relationship was found between the ASPA and PBI (Cronbach Alpha .76). Test-retest correlation coefficient was found $r = .84$, ($p < .001$). As a result of the research, ASPA father form was found a valid and reliable measurement tool.

Keywords. Young Adult, Father Attachment, Scale Adaptation

GİRİŞ

Bağlanma kuramı, sosyal gelişimin ve yakın ilişki yaşantılarının kökenini açıklamak için geliştirilmiş bir kuramdır. Kuramın kurucusu olan Bowlby 1960'ların sonlarında, bebeklerin annelerine bağlanmaları ve anneden ayrılmanın bebek üzerindeki etkilerini ele aldığı araştırması ile kuramın en temel kavramı olan "bağlanma" kavramını literatüre kazandırmıştır. Bağlanma (attachment), en genel anlamda iki insan arasındaki yakın duygusal ilişki sonucu oluşan bağ olarak tanımlanmaktadır (Santrock, 2012: 191). Bowlby daha sonraki yaptığı araştırmalarında erken dönem ebeveynle bağlanma deneyimlerinin çocuk gelişimi üzerinde kalıcı etkileri olduğunu ortaya koymuştur (1969, 1980). Bowlby (1980), kuramında bağlanmanın beşikten mezara kadar uzanan, yaşam boyu bir süreç olduğunu ve erken yaşlarda oluşan zihinsel modellerin çok fazla değişime uğramadan yetişkinlikte de işlev gördüğünü ileri sürmektedir. Ancak bağlanma konusundaki araştırmalar uzun süre bebeklik ve çocukluk dönemleri ile sınırlı kalmıştır (Hazan ve Shaver, 1994). Bu sebeptendir ki kuramda, ebeveynlerin davranışları çocuğun gelişimine yön veren en temel etken olarak görülmesine rağmen, kuram ebeveyn olarak çocukluk ve bebeklikte bakım verme, güvenli dayanak ve üs olma rolünü daha çok üstlenen anne temelinde yapılandırılmıştır (Paquette, 2004).

Babayla bağlanma süreci yıllarca bağlanma teorisi kapsamı dışında bırakılmıştır (Bowlby, 1973; Bretherton, 2010). Oysa bağlanma teorisinin ilk belirsiz formülasyonunda Bowlby'in, potansiyel bağlanma figürleri olarak babalardan söz ettiği bilinmektedir (Freeman, Newland ve Coyl, 2010; Newland, Coyl ve Chen, 2010). Ancak bağlanma kuramı geliştikçe Bowlby'in babaların rolü üzerinde düşünmesine rağmen, kuramında annelere daha fazla önem verdiği görülmektedir (Bretherton, 2010). Bunun nedeni Bowlby bağlanma teorisini geliştirdiği ilk yıllarda babaların rolü ile ilgili detaylı bir görüşe sahip olmaması ve "bir çocuğun iki anneye ihtiyacı yoktur" şeklinde bir yaklaşıma sahip olmasıydı. 1960'ların ve 1970'lerin toplumsal devrimiyle birlikte, değişen baba rolleri geçmişte anne çocuk bağlanması üzerine odaklanan bağlanma kuramını babayla olan ilişkilere hızla yöneltmiştir ve artık ebeveynlerin her ikisiyle de ilgili görülen bakım verme ve birincil bağlanma figürü olma durumu babayla bağlanmanın

araştırma konularına dahil edilmesini sağlamıştır (Freeman, Newland ve Coyl, 2010).

Bağlanma kuramının babayla bağlanma süreçlerini ele almasındaki gecikmenin nedenlerinden bir diğeri ise bağlanma kavramının doğru tanımlanmasındaki gecikmelerdir. Kuramının temel kavramı olan bağlanma, özellikle stresli durumlarda çocuğa ebeveyni tarafından güvenli dayanak olunması ve çocuğun güvenli yanıt ihtiyacının karşılanması olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle, kuram daha çok anne-çocuk ilişkisi temelinde yapılandırılmıştır. Oysa bağlanma kavramı çocuğun uyarılmasını, zorlukların üstesinden gelmesini ve çocuğun potansiyel tehlikelerden korunmasını sağlayan "*aktivasyon*" sürecini de içermektedir. Bağlanma kavramının doğru tanımlanmasındaki gecikme ve eksiklik babayla bağlanma süreçlerinin literatürde yer almasını geciktiren bir faktör olmuştur (Newland ve Coyl, 2010; Paquette, 2004).

Tüm bu sebepler nedeniyle babaya bağlanma konusundaki ilk çalışmalar büyük ölçüde anne ile ilgili çalışmaların merceğinden görülse de çalışmalar bebeklerin, çocukların ve ergenlerin babalarına bağlanmalarının benzersiz olduğunu ortaya koymaktadır (Grossman, Grossman, Kindler ve Zimmerman, 2002). Grossmans ve arkadaşları (2002) tarafından yürütülen 22 yıllık bir boylamsal çalışmada, çocuğun, babaya bağlanması ile anneye bağlanmasının farklı erken dönem yaşantılarından kaynaklandığı bulunmuştur. Dolayısıyla literatürde geçmişte oluşan iki birden iyidir şeklindeki anneye bağlanmaya destek olan ve daha az önemli görülen babaya bağlanmanın, anneye bağlanmaya katkıda bulunmak yerine özgül bir bağlanma olduğu ortaya koyulmuştur (Cabrera, Fitzgerald, Bradley ve Roggman, 2007; Freeman, Newland ve Coyl, 2010).

Yapılan araştırmalar sonucunda baba çocuk ilişkisinin açıklanmasında bağlanmayı ifade etmek için "*aktivasyon ilişkisi*" terimi kullanıldığı görülmektedir (Grossmann, Grossmann, Bombik, Kindler, Englisch ve Zimmermann 2002; Newland ve Coyl, 2010). Baba çocuk bağlanma sürecinde *aktivasyon ilişkisi* terimine odaklanılmasının temel nedeni çocuğun sakinleşmesine izin veren anne-çocuk bağlanma ilişkisinin aksine, baba-çocuk ilişkisinin heyecan, keşif, oyun, duygusal tetiklenme, garipliğe, yeni durumlara ve strese maruz kalma odaklı olmasıdır. Bu durum aktivasyon ilişkisini bazı etolojik yönelimli kuramcılar tarafından babalara atfedilen sosyalleşme işlevinin çok ötesine taşımaktadır (Palmer, 1993). *Aktivasyon ilişkisi* fiziksel ve sosyal çevrenin araştırılmasını içeren ve çocuğu korumak için, çocuğu daha fazla risk almaya teşvik eden bir işlevdir. Yüksek kaliteli *aktivasyon ilişkisinde* çocuk fiziksel ve sosyal ortamdaki tehdit ve tuhaflıklarla başa çıkarak, kendi yeteneğine güvenmeyi öğrenir. *Aktivasyon* terimi ayrıca duygusal tetiklemeye atıfta bulunur. Çocuğun yeni deneyimlere veya garipliğe maruz kalması durumunda uyarılma mekanizmaları, onun sosyal yeterliliklerinin geliştirilmesinde önemli bir görev üstlenir. Çocuk heyecan, stres, yeni durumlara maruz kalarak ve keşfederek sosyal yönünün geliştirir, duygusunu düzenler ve stresle başa çıkar. Tüm bu beceriler onu ilişkilere ve sosyal hayata hazırlar (Bueno, Vieira, Crepaldi ve Faraco, 2017; Carson, 1993; Newland ve Coyl, 2010; Paquette, 2004).

Güncel araştırmalar çocuklar ve babalar arasındaki ilişkinin sadece ikincil bir bağlanma figürü olmaktan çok daha büyük ve önemli olduğunu ortaya koymaktadır. İki ebeveynli ailelerde büyüyen çocuklar, kalıcı bir bağlanma oluşturmak için, bağlanmaya temel olan güvenlik ve keşif davranışlarını, bağlanma figürleriyle etkileşimde bulunarak kazanırlar. Çocuk bu süreçte bir ebeveynini daha çok sıkıntılı zamanlarda güvenli üs ve güvenli liman olarak kullanırken, diğeri ebeveyni daha çok keşif ve heyecan sağlamak için kullanmaktadır. Her iki ebeveynde birincil bağlanma figürüdür ve çocuğun her iki ihtiyacını da karşılamak için gerekli

donanımına sahiptir, ancak güvenlik ve keşif davranışlarını destekleyici repertuar davranışlarını kullanım oranları birbirinden farklıdır. Babalar çocuklarıyla daha çok heyecan, keşif ve aktivasyon odaklı, anneler ise temel dayanak ve güven odaklı ilişki kurarlar. Roller arasında değişen dereceler vardır. Ancak bu roller farklı ama eşit derecede önemlidir (Freeman ve Almond, 2010; Newland ve Coyl, 2010; Wiseman, Mayseless ve Sharabany, 2006).

Baba çocuk bağlanma ilişkisini ilk araştıran kişilerden olan Lamb (2004), çalışmalarında çocukların annelerine bağlandıkları gibi babalarına da bağlandıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca güncel araştırmalar babayla bağlanmanın çocuğun gelecek yaşamında kişiliğini ve ilişkilerini yönlendiren önemli bir etmen olduğunu da göstermektedir (Bretherton, 2014; Rice, Cunningham ve Young, 1997; Schwartz ve Finley, 2006). Ancak babayla bağlanma araştırmalarında çoğunlukla erken ve orta çocukluk dönemine, daha sonra ergenlik dönemine (Lei ve Wu, 2017; Williams ve Kelly, 2005) odaklanılmaktadır. Genç yetişkinlik dönemini kapsayan çalışmaların, diğer dönemlere kıyasla az sayıda olduğu görülmektedir (Amato, 1994; Aquilino, 1997; Schwartz ve Finley, 2006). Ayrıca araştırmalarda, babayla bağlanma sürecinin etkisiyle şekillenen yetişkin bağlanma süreçlerine pek yer verilmediği de görülmektedir. Bu durum konunun öneminin yeterince ortaya çıkarılamamasına sebep olmaktadır. Günümüzde değişen baba rolüyle birlikte babanın çocuğun hayatında anne kadar önemli bir yeri olduğu anlaşılmış, babalık ve sonuçları araştırmalara konu olmaya başlamıştır. Ancak baba çocuk ilişkisinin yetişkinlik sonuçları hala bilinmezliklerle dolu bir konu olmaya devam etmektedir.

Bowlby'e (1980) göre "Yetişkin Bağlanması" erken yaşlarda ebeveyn bağlanma süreçleri ve kalıtsal etkiler sonucunda gelişen ve bu sürecin sonunda bağlanma stillerinde bireysel farklılıklar ortaya çıkaran bir yapıdır. Son yıllarda bağlanma kuramı üzerine çalışan araştırmacılar bağlanma sürekliliği, yani erken dönem bağlanma ve yetişkin bağlanması arasındaki ilişki konusuna odaklanmaktadır. Bu konuyla ilgili yapılan ve giderek artan sayıdaki boylamsal çalışma, bağlanma sürekliliğinin kanıtlarını sunmaktadır (Bartholomew ve Shaver, 1998; Faraley ve ark., 2011; Grossmans ve arkadaşları, 2008; Hamilton, 2000; Main, Kaplan ve Cassidy, 1985; Morris, 1982). Hazan ve Shaver (1987) araştırmalarında, yaşamın ilk dönemlerindeki ebeveyn-çocuk ilişki algısının yetişkin bağlanma stilleriyle önemli ölçüde bağlantılı olduğunu bulmuştur. Feeney ve Noller (1990) genç yetişkinlerle yaptıkları araştırmada Hazan ve Shaver ile benzer bulguları tekrarlamışlardır. Ancak genç yetişkinlik dönemi, baba çocuk bağlanmasının sürekliliği ve sonuçlarının ortaya koyulması ve özellikle ölçek çalışmaları açısından hala diğer gelişim dönemlerinin gerisinde kalan bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır (Erkut, Szalacha ve Coll, 2005; Lamb, 2004).

Bağlanma davranışı kalıplarındaki bireysel farklılıkları ölçmek için, teorisyenler çeşitli görüşme protokolleri ve öz-bildirim araçları oluşturmuşlardır (Ravitz Maunder, Hunter, Sthankiya, ve Lancee, 2010). Araştırmacıların ilk olarak bağlanmayı güvenliden güvensize uzanan iki kutuplu bir yapı olarak kavramsallaştırdıkları görülmektedir (Armsden ve Greenberg, 1987). Bazı modeller ise farklı güvensizlik biçimleri arasında ayırım yapmaktadır. Örneğin, bazı insanların bağlanma konusunda endişeli olduğu ve bazılarının kaçındığını vurgulamaktadır (Brennan, Clark ve Shaver, 1998). Daha sonraki araştırmalarda ise bu iki kutuplu yapıdan çok güvensizliğin alt türleri incelenmektedir (Bartholomew ve Horowitz, 1991).

Yetişkin bağlanmasını değerlendirmenin en yaygın yolu araştırmacılar tarafından geliştirilen bağlanma stillerini ortaya koyan öz-bildirim ölçekleridir. Türkçe literatür incelendiğinde yetişkinlerin ebeveynlerine bağlanmalarının ölçülmesi konusunda az sayıda öz

bildirim ölçeği olduğu dikkati çekmektedir. Bu ölçeklerden biri Kocayörük (2010) tarafından Türk kültürüne uyarlanan "Anne-Baba ve Akran Bağlanma Envateri"dir. Güven, iletişim, yabancılaşma olmak üzere üç alt boyut içeren ölçekte bu boyutların toplanmasıyla bağlanmaya ilişkin toplam puan da elde edilmektedir. Ancak ölçeğin bir yetişkin formu bulunmamaktadır ve bağlanma stillerine doğrudan değinmemektedir. Çelik ve Öziş (2016) tarafından geliştirilen "Ebeveyn İlişki Tutumu Algısı Ölçeği" ise bu alandaki bir başka ölçektir. Ölçeğin hem anne hem de baba formu ve 5 alt faktörü (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı) bulunmaktadır. Ebeveynlik stilleriyle de ilişkili sonuç veren ölçek bağlanma stilleriyle ilgilide fikir vermektedir ancak doğrudan bağlanma stillerini ölçmemektedir. Türkçe literatürde yetişkinlerin anne babayla bağlanma süreçlerini inceleyen en sık kullanılan ölçek Kapçı ve Küçüker (2006) tarafından Türkçeye uyarlanan Anne Babaya Bağlanma Ölçeğidir (ABBÖ). Ancak bu ölçekte bağlanma stillerini değil, ebeveynlik stillerini ortaya koymakta ve bu stiller üzerinden toplam puan ile anne-babaya olumlu ya da olumsuz bağlanmayı değerlendirmektedir.

Türkçe literatürdeki bağlanma süreçlerini ölçmek için kullanılan öz bildirim ölçekleri incelendiğinde, yetişkin bağlanmasını anlayabilmek ve bu geriye dönük ilişkinin yetişkinlik sonuçlarını değerlendirebilmek için, bireyin bağlanma stillerini ortaya çıkaran bir öz-bildirim ölçeğine ihtiyaç olduğunu görülmüştür. Ayrıca ölçme araçlarında baba figürünün bağlanma davranışlarındaki rolü nadiren dikkate alınmaktadır ve Türkçe literatürde yetişkin babayla bağlanma stillerini değerlendiren spesifik bir ölçme aracı bulunmamaktadır. Bu amaçla yabancı literatürde kullanılan bir ölçme aracını Türkçe literatüre kazandırmanın, konunun araştırılmasında etkili olacağı düşünülmüştür.

Micheal'ın (2014) geliştirdiği "Yetişkinler için Ebeveyn Bağlanma Ölçeği- Baba Formu" (ASPA) bu çalışmada Türkçeye uyarlanmıştır. Snow, Sullivan, Martin ve Helm, (2005) tarafından geliştirilen ASPA'nın ilk formu 84 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar ölçeği, uzunluk nedeni ile araştırma sürecinde kullanmakla ilgili isteksizlik gösterdiğinden, Michael (2014) tarafından ölçeğin özelliklerine dikkat edilerek 20 maddesi anne formu, 20 maddesi baba formunu oluşturan 40 maddelik kısaltılmış bir versiyonunu geliştirilmiştir. Bağlanma kuramı temel alınarak geliştirilen ölçek, çocuklukta anne ve baba figürleriyle ilişki örüntülerinin nasıl algılandığını, bir yetişkinin hafızasındaki bilgilere dayanarak anlamak için yapılandırılmıştır. Ayrıca, birçok çalışmada göz ardı edilen babaya bağlanma süreçlerine de önem vermesi bu ölçeğin uyarlanma nedenlerindedir. Ölçekte güvenli, bağımlı, ebeveynleştirilmiş, korkulu ve uzak olmak üzere yetişkin bağlanma stillerini ortaya çıkaran, beş alt ölçek bulunmaktadır. Bu beş alt ölçekten herhangi birinde alınan yüksek veya düşük puanlar bağlanma sorunlarını gösterebilir ve bireyin ilişkileriyle ilgili deneyimlerini etkileyebilir (Micheal, 2014; Micheal ve Snow, 2019). Alt ölçeklerden ilki olan *Güvenli bağlanma* ilişki modeli konfor ve güvenlik sağlar. Çocuk, ebeveyninin uygunluğu ve desteğine güvenmiştir. *Bağımlı bağlanma* ilişki modeli, ebeveynin her zaman ulaşılabilir olması gerektiğini gösterir. Çocuk, ebeveyn bulunmadığında çaresizlik ve belirsizlik yaşar. *Ebeveynleştirilmiş bağlanma* ilişki modeli, çocuğun ebeveynin ihtiyaçlarını karşılamaktan sorumlu hissettiğini gösterir. *Korkulu bağlanma* ilişki modeli, terk edilme korkusunu ve ebeveynin destek için uygun olmayacağına dair bir inancı gösterir. Çocuk ebeveynine karşı öfke hissedebilir veya ebeveynle hayal kırıklığı yaşamış olabilir. Son olarak *Uzak bağlanma* ilişki modelinde ise, ebeveynin desteğinde ve ulaşılabilirliğinde hayal kırıklığı yaşamıştır. Çocuk ebeveyninden uzaklaşma ihtiyacı veya ebeveynine karşı öfke yaşamış olabilir (Micheal, 2014; Micheal ve Snow, 2019; Snow, Sullivan, Martin ve Helm, 2005).

Bu araştırmanın amacı geçmişe dönük olarak yaşamın ilk 16 yılında deneyimlenen ve algılanan babayla bağlanma ilişkisini değerlendiren ve yetişkinlerin babayla bağlanma stillerinin ölçülmesine sağlayan Yetişkinler için Babaya Bağlanma Ölçeğinin (YBBÖ) Türk kültürü için geçerlik ve güvenilirlik çalışması ve psikometrik özelliklerini sınamaktır.

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, ölçeğin uyarlanması ve geçerlik güvenilirlik çalışmaları ve analiz yöntemleri açıklanmıştır.

Araştırma Modeli

Bu çalışmada yetişkin babaya bağlanma ölçeğini Türkçeye uyarlayıp, güvenilirliğini ve geçerliliğini incelemek hedeflenmiştir. Bu bağlamda tarama yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada dört farklı çalışma grubundan veri toplanmıştır. Araştırmaya ilk olarak dil geçerliği çalışması için İstanbul'da özel bir şirkette çalışmakta olan İngilizce ve Türkçeye iyi derecede hakim 30 genç yetişkin yönetici katılmıştır (% 55 kadın; % 45 erkek; X = 34 yaş). Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için yapılan faktör analizi ve güvenilirlik çalışması için ise İzmir ve İstanbul'da yaşayan genç yetişkin öğretmen, şirket çalışanı ve üniversite öğrencisi olmak üzere toplam 223 genç yetişkin katılmıştır (% 66 kadın; % 34 erkek; X = 34,6 yaş). Uygulama sonrasında verileri eksik olan formlar çıkartıldıktan sonra 200 form istatistiksel analiz için değerlendirilmiştir. Test tekrar-test güvenilirlik çalışması için ise yine MEB'e bağlı öğretmen olarak çalışan 37 kadın 13 erkek toplam 50 genç yetişkin katılmıştır (% 74 kadın, % 26 Erkek, X =29.40). Son olarak ölçüt bağıntılı geçerlik çalışması için ise araştırmaya Marmara üniversitesinden 326 öğrenci katılmıştır (% 58.8 kadın; % 41,2 erkek; X = 21,6 yaş).

Veri Toplama Araçları

Yetişkinler için Babaya Bağlanma Ölçeği (The Adult Scale of Father Attachment, Micheal, 2014).

Snow, Sullivan, Martin, ve Helm, (2005) tarafından geliştirilen 84 maddeden oluşan "Yetişkinler İçin Ebeveyne Bağlanma Ölçeği" uzun olması nedeniyle ortaya çıkan kullanım zorluğundan dolayı, Micheal (2014) tarafından 40 maddelik (20 anne formu, 20 baba formu) kısa form olarak tekrar geliştirilmiştir. Bu çalışmada Micheal'ın (2014) geliştirdiği Yetişkinler için Ebeveyne Bağlanma Ölçeği Kısa Formu-Baba Formu (YBBÖ), (The Adult Scale Of Parental Attachment (ASPA) Türkçeye uyarlanmıştır. Orijinal ölçeğin puanlaması hem anne hem de baba ile ilgili bir model içermektedir. Bu çalışmada ölçeğin baba formu Türkçeye uyarlanarak kullanılmıştır. Ölçek güvenli, bağımlı, ebeveynleştirilmiş, korkulu ve uzak olmak üzere 5 faktörden oluşmaktadır. Güvenli bağlanma çocuğun ebeveynleriyle olan ilişkilerinde rahatlık ve güvenlik hissettiğini göstermektedir. Bağımlı bağlanma, çocuğun ebeveynin ulaşılabilir olmasını ne ölçüde arzu ettiğini göstermektedir. Ebeveynleştirilmiş bağlanma, çocuğun ebeveyn ihtiyaçlarını yerine getirmekten ne ölçüde sorumlu hissettiğini göstermektedir. Korkulu bağlanma, çocuğun terk edilme korkusu ve destek eksikliğini ne ölçüde hissettiğini göstermektedir. Son olarak, uzak bağlanma, çocuğun ebeveynlerinin ona yakın olma, destek olma ve açık olmayla ilgili eksikliğini ne ölçüde hissettiğini göstermektedir. Ölçekte bağlanma stillerinden herhangi birindeki yüksek ve düşük puanlar, bağlanma sorunlarını gösterebilir ve bireyin güncel ilişkileriyle ilgili deneyimlerini etkileyebilir. Ayrıca bu faktörlerin her biri

kişinin bağlanma örüntülerini ortaya koymaktadır (Micheal ve Snow, 2019).

Ölçeğin tepki kategorileri “Hiçbir zaman”dan (1 puan), “her zaman”a (5 puan) doğru sıralanan 5 derecelmeli bir değerlendirme ölçeği üzerinde işaretlenmektedir. 20 maddeden oluşan orijinal ölçekte alt boyutları ölçen maddeler; 1, 7, 13, 17 Güvenli Bağlanma alt ölçeği, 5, 10, 15, 20 Bağımlı Bağlanma alt ölçeği, 3, 9, 12, 18 Ebeveynleştirilmiş Bağlanma alt ölçeği, 2, 6, 11, 16 Korkulu Bağlanma alt ölçeği ve 4, 8, 14, 19 ise Uzak Bağlanma alt ölçeği şeklinde dağılmaktadır. Orijinal ölçeğin uyarlama çalışmasında Micheal'ın (2014) yapı geçerliğini sınamak için yaptığı açımlayıcı faktör analizi sonucunda, baba formu için 5 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin toplam Cronbach alfa (α) güvenilirlik katsayısı .76 olarak saptanmıştır. Alt boyutları güvenli bağlanma için .90 ve korkulu bağlanma için .81 ebeveynleştirilmiş bağlanma için .81, uzak bağlanma için .83 ve bağımlı bağlanma için .69 olarak bulunmuştur (Micheal, 2014).

Ana-Babaya Bağlanma Ölçeği (ABBÖ)

Ana-Babaya Bağlanma ölçeğinin (ABBÖ) orijinal formu, çocuğa temel bakım veren kişi ile çocuk arasında kurulan bağın oldukça önemli olduğunu vurgulayan Bowlby'nin (1973) bağlanma kuramı temel alınarak Parker ve arkadaşları (1979) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türk kültürüne uyarlama çalışması Kapçı ve Küçüker (2006) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, bireyin anne-babası ile kurduğu ilişki örüntüsünü algılamasını retrospektif (geriye dönük) olarak değerlendirmektedir. İlgili ve kontrol/aşırı koruma olmak üzere iki alt boyutu bulunan ölçek 25 maddeden oluşmaktadır. Uygulama sürecinde bireyden, yaşamının ilk 16 yılını düşünerek, ölçekteki her bir maddenin anne babasının kendisine yönelik davranışlarını ne derecede yansıttığını 4'lü likert tipi bir derecelendirme üzerinden değerlendirmesi istenmektedir. Ölçekte anne ve baba için ayrı ayrı değerlendirme yapılabilmektedir. İlgili Kontrol boyutundan alınan yüksek puan sıcak, anlayışlı ve kabul edici olarak algılanan, düşük puan ise soğuk ve reddedici olarak algılanan ana babayı yansıtmaktadır. Kontrol/aşırı koruma boyutunda alınan yüksek puanlar aşırı kontrolcü ya da özerkliğe izin vermeyen ana baba algısına işaret etmektedir. Tüm maddeler anlam açısından aynı yönde, puan artışı olumlu ebeveyn bağlanmasını yansıtacak biçimde puanlanmıştır; ABBÖ'nde yalnızca, 2., 4., 8., 9., 10., 13., 14., 16., 18., 19., 20., 23. ve 24. maddeler tersine kodlanmıştır. Sonuçta, hem toplam puanda hem de alt ölçeklerde puan artışı olumlu bağlanmayı ifade etmektedir (Kapçı ve Küçüker, 2006).

Ölçeğin uyarlama çalışmasında Kapçı ve Küçüker'in (2006) yapı geçerliğini sınamak için yaptığı açımlayıcı faktör analizi sonucunda, baba formu için iki faktörlü bir yapı elde edilmiştir. ABBÖ'nin güvenilirlik analizleri için hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı baba formu için .89 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerden koruma alt ölçeğine dair baba formu için Cronbach alfa değeri .70, ilgili/ kontrol alt ölçeği için ise sırasıyla .90 ve .91 olarak hesaplanmıştır. ABBÖ'nin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları da hesaplanmış; güvenilirlik katsayıları baba formu için .89 olarak bulunmuştur (Kapçı ve Küçüker, 2006).

Verilerin Toplanması

YBBÖ'nün uyarlama çalışması için ilk olarak ölçeği geliştiren Micheal ile e-posta yoluyla iletişim kurulmuş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır. Daha sonra dilsel eşdeğerlik çalışmaları yapılarak ölçeğin uygulama yapılacak Türkçe formu oluşturulmuştur. Veriler pandemi sürecinde olunması nedeniyle araştırmacı tarafından çevrimiçi olarak 4 ayda toplanmıştır. Katılımcılara çevrimiçi olarak e-posta anketleriyle ulaşılan bu araştırmada, veri

toplama araçlarını uygulamadan önce araştırmanın amacı hakkında katılımcılara, kısa bir bilgilendirme ve gönüllülük onam metni sunulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, iç tutarlık ve ölçüt bağıntılı geçerlik yöntemleri kullanılmıştır. Analizler, SPSS 26 ve Amos25 programları aracılığı ile gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

Geçerlilik Çalışmasına İlişkin Bulgular

Bu bölümde Yetişkin Babaya Bağlanma Ölçeğinin dilsel eşdeğerlik ve yapı geçerliliği ile ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Dil eşdeğerliği

Dilsel eşdeğerlik çalışması için ilk olarak ölçeğin Türkçeye çevirisi yapılmıştır. Ölçek, iyi derecede İngilizce bilen psikoloji alanındaki üç öğretim üyesi ve bir dil uzmanı tarafından ayrı ayrı Türkçeye çevrilmiştir. Yapılan çeviriler birbirleriyle karşılaştırılmış ve aralarındaki uyumsuzluklar, iyi derecede İngilizce bilen psikoloji alanındaki üç öğretim üyesi ile tartışılarak en uygun ifadelerin yazılmasına çalışılmıştır. Türkçeye çevrilmiş form gerekli düzeltmelerden sonra ölçek çevirileri üç dil uzmanına verilerek tekrar İngilizce 'ye çevirilmiş, anlam karşılıkları yeniden gözden geçirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılarak Türkçe form son halini almıştır. Daha sonra İngilizce ve Türkçe dillerine hakim 30 kişinin İngilizce form puanları ile 20 gün sonra tekrar uygulanan Türkçe form puanları arasındaki korelasyon incelenmiş ve bu ikisi arasındaki korelasyon katsayısı $r = .72$ ($p < .01$) olarak bulunmuş ve sonuçlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Yetişkinler İçin Babaya Bağlanma Ölçeğinin (YBBÖ) Alt Boyut ve Toplam Puanlarının Dilsel Eşdeğerlik Bulguları

	Güvenli Türkçe	Bağımlı Türkçe	Ebeveynleştirilmiş Türkçe	Korkulu Türkçe	Uzak Türkçe	YBBÖ Türkçe Top
Güvenli İng	r ,759**					
Bağımlı İng	r	,734**				
Ebeveynleştirilmiş İng	r		,771**			
Korkulu İng	r			,655**		
Uzak İng	r				,675**	
YBBÖ İng Top	r					,716**

Türkçe ve İngilizce form puanları arasındaki korelasyonların güvenli bağlanma alt ölçeği için 0,76, bağımlı bağlanma alt ölçeği için 0,73, ebeveynleştirilmiş bağlanma alt ölçeği için 0,77, korkulu bağlanma alt ölçeği için 0,65, uzak bağlanma alt ölçeği için 0,67 ve ölçeğin tamamından alınan toplam puan için 0,71 olduğunu göstermiştir. Çalışma grubundan elde edilen sonuçlara göre ölçeğin Türkçe formunun, orijinal İngilizce formuna eşdeğer olduğu söylenebilir.

Yapı Geçerliği

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Bu çalışmada SPSS programıyla açıklayıcı ve AMOS programıyla doğrulayıcı faktör analizleri (DFA)

yapılmıştır. Yetişkinler için babaya bağlanma ölçeği baba formunun 20 maddelik versiyonunun Türkiye'deki genç yetişkinlerden oluşan örnekleme doğrulanıp doğrulanmadığını belirlemek için ilk olarak DFA yapılmıştır. Türk genç yetişkinlerden alınan veriler ile özgün ölçekteki kuramsal modelin uyuşup uyuşmadığını incelemek amacıyla 20-Maddelik YBBÖ'nin beş faktörlü yapısı (Güvenli, Bağımlı, Ebeveynleştirilmiş, Uzak, Korkulu) test edilmiştir. Türk genç yetişkinlerden elde edilen verilerin, özgün kuramsal model ile ne düzeyde uyuştuğuna bakmak için ilgili modelin uyum indeksleri ($\chi^2/df=$ GFI=.85 2,612 CFI=.85; IFI=.85; SRMR=.07; RMSEA=.08) incelenmiştir. Elde edilen modelin değerlerinin büyük çoğunluğunun ancak kabul edilebilir uyum değerlerine (Büyüköztürk, Akgün, Özkahveci ve Demirel, 2004; Sümer, 2000; Şencan, 2005) sahip olduğu hesaplanmıştır. Ölçeğe yönelik uyum değerleri Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. 20 Maddelik Türkçe Yetişkin Babaya Bağlanma ölçeğinin (YBBÖ) uyum iyiliğine yönelik değerleri

İyilik Uyum İndeksleri	20-Maddelik Türkçe YBBÖ	İyi Uyum*	Kabul Edilebilir Uyum*
χ^2/df	2,612	$0 \leq \chi^2/df \leq 2$	$2 \leq \chi^2/df \leq 5$
GFI	.85	$.95 \leq GFI \leq 1$	$.85 \leq GFI \leq .95$
CFI	.85	$.95 \leq CFI \leq 1$	$.90 \leq CFI \leq .95$
IFI	.85	$.95 \leq GFI \leq 1$	$.85 \leq GFI \leq .95$
SRMR	.07	$0 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .08$
RMSEA	.08	$0 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$

Ref.(Büyüköztürk, Akgün, Özkahveci ve Demirel, 2004; Sümer, 2000; Şencan, 2005).

Tablo 2'de görüldüğü üzere, Türk öğrencilerden elde edilen verilerden oluşan modelin uyum indeksleri iyi uyum için yeterli değerlere sahip bulunmamıştır ($\chi^2/df=$ GFI=.85 2,612 CFI=.85; IFI=.85; SRMR=.07; RMSEA=.08). Bu durum özgün ölçeğin modeli ile Türk model arasındaki uyumsuzluğu gösterdiğinden 20-Maddelik Türkçe YBBÖ'nin faktör yapısını ortaya koymak için açıklayıcı faktör analizi yapılmıştır.

20-Maddelik Türkçe YBBÖ'nin faktör yapısını açıklayıcı faktör analizi ile inceleyebilmek için öncelikle örneklem uygunluğu, Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi ile incelenirken; çok değişkenli normal dağılım, Bartlett Küresellik Testi ile ele alınmıştır.

Tablo 3. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett Küresellik Testi Değerleri

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği		.841
Bartlett's Test of Sphericity	Ki-kare Değeri	1773,196
	S. Derecesi	190
	P	<.001

Tablo 3'de görüldüğü üzere KMO değeri .84'tür. Bu sonuç, örneklem büyüklüğünün iyi düzeyde olduğunu göstermektedir. Bartlett Küresellik Testi bulguları ise χ^2 değerinin anlamlı olduğunu ifade etmektedir. Bu verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğini göstermektedir (Çokluk ve diğerleri, 2012).

Maddelerin kaç faktör altında toplandıklarını ve madde yüklerinin uygunluklarını belirleyebilmek için yapılan açımlayıcı faktör analizi sonuçlarına bakıldığında orijinal ölçekte olduğu gibi öz değeri 1'den büyük olan 5 faktör altında toplandığı görülmektedir(Bkz. Tablo.4).

YBBÖ'nin faktör yapısını tespit edebilmek amacıyla faktörleştirme metotlarından temel bileşenler analizi ve varimax döndürme tekniği tercih edilmiştir. Faktörler arasında ilişki olmadığı düşüncesine dayalı olan dik döndürmede, faktörler eksenlerin konumu değiştirmeksizin (aynı açıyla) döndürülür. Bu analiz daha az değişkenle faktör varyanslarının maksimum olmasını sağlamak amacıyla yapılır (Büyüköztürk, 2002; Çokluk ve diğerleri, 2012; Tabachnick ve Fidel, 2001).

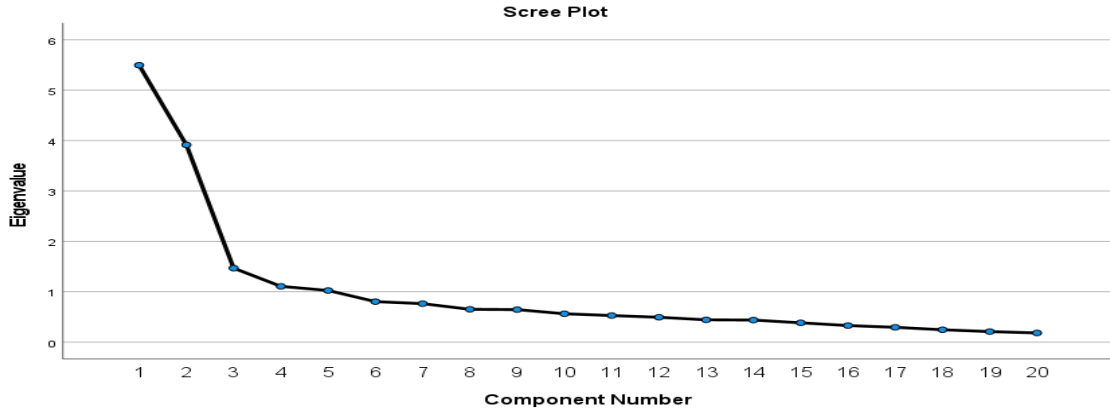
Tablo 4. 20-Maddelik Türkçe YBBÖ'nin Açımlayıcı Faktör Analizinden Elde Edilen Açıklanan Toplam Varyans Miktarları

Mad	Başlangıç Öz Değerleri			Toplam Faktör Yükleri			F. Yük. Dön. Top.		
	Top	Var%	Ku%	Top	Var%	Kum %	Top	Var%	Kum%
1	5,495	27,477	27,477	5,495	27,477	27,477	4,760	23,801	23,801
2	3,915	19,573	47,050	3,915	19,573	47,050	2,462	12,309	36,110
3	1,469	7,346	54,395	1,469	7,346	54,395	2,427	12,135	48,245
4	1,108	5,538	59,934	1,108	5,538	59,934	1,857	9,283	57,528
5	1,026	5,130	65,063	1,026	5,130	65,063	1,507	7,536	65,063
6	,805	4,025	69,088						
7	,765	3,823	72,911						
8	,652	3,261	76,172						
9	,646	3,232	79,404						
10	,564	2,820	82,223						
11	,528	2,642	84,865						
12	,494	2,472	87,337						
13	,444	2,219	89,556						
14	,439	2,196	91,752						
15	,384	1,922	93,674						
16	,330	1,649	95,323						
17	,295	1,475	96,798						
18	,247	1,234	98,031						
19	,210	1,051	99,083						
20	,183	,917	100,00						

Tablo 4'de görüleceği üzere, açımlayıcı faktör analizi sonucunda 20-Maddelik Türkçe YBBÖ için öz değeri 1'in üzerinde olan beş faktör bulunmaktadır. Bu bileşenlerin toplam varyansa katkıları %65.06'dir. Her bir faktörün açıkladığı varyans miktarları sırasıyla şöyledir: Birinci faktör, toplam varyansın %27.47'sini, ikinci faktör toplam varyansın %19.57'sini ve üçüncü faktör, toplam varyansın %7.34'ünü, dördüncü faktör toplam varyansın %5.53'ünü ve beşinci faktör toplam varyansın %5.13'ünü açıklamaktadır.

Şekil 1'deki yamaç-birikinti grafiğine bakıldığında ise beş faktörün toplam varyansa önemli bir katkı yaptığı, ancak 5. faktörden sonra katkının azaldığı ve eğrinin aynı çizgide

ilerlediği görülmektedir. Bu nedenle ölçeğin faktör yapısının 5 bileşenden oluştuğuna karar verilmiştir

Şekil 1. 20-Maddelik Türkçe YBBÖ'nin Yamaç-Birikinti Grafiği

Ölçeğin beş faktörlü bir yapıda olduğu belirlendikten sonra maddelerin faktör dağılımlarını anlayabilmek amacıyla dik döndürme tekniklerinden varimax döndürme tekniği veriler üzerinde uygulanmış ve sonuçlar Tablo 5'de sunulmuştur.

Tablo 5. 20 Maddelik Türkçe YBBÖ'nin Faktör Analizi Sonrası Dik Döndürülmüş Varimax Faktör Desen Matrisi

Maddeler	Faktörler				
	1	2	3	4	5
17	,675				
13	,680				
1	,870				
7	,811				
20	,413				
4		,789			
14		,871			
8		,661			
19		,491			
3			,756		
9			,771		
18			,516		
12			,630		
5				,594	
10				,622	
15				,664	
2					,471
6					,458
11					,732
16					,608

Tablo5'de döndürülmüş madde faktör yükleri görülen ölçeğin, madde seçimi bu yükler değerlendirilerek yapılmıştır. Maddeler seçilirken faktör yük değerlerinin ilgili faktör için anlamlı olduğunun göstergesi olan örneklem sayısı dikkate alınmıştır. Örneklem sayısı attıkça

anamlı kabul edilebilecek yük değeri düşmektedir. Örneğin 350 kişilik bir örnekleme 0.3 üzeri yükler anlamlı kabul edilebilirken, örneklem sayısı 200'e düştüğünde bu rakam 0.4'e, 120 civarında 0.5'e düşmektedir (Hair vd., 2010) bu araştırmanın örneklem sayısı 200 olduğu için madde yükü .45'in altında olan maddeler anketten çıkarılmıştır.

Ölçeğin faktör yüklerine bakılarak yapılan sadeleştirmede, madde yükü.45'in altında olan 20. Madde (20-Babamla konuşana kadar ne yapmam gerektiğinden asla emin olamazdım/karar veremezdim) anketten çıkarılmıştır. Bu madde yapılan analiz sonucunda orijinal ölçekte olması gereken bağımlı alt ölçeğinde yerine, güvenli alt ölçeğinde yer almıştır. Bu durumun sebebinin, özgün ölçeğin geliştirildiği Amerikan kültüründe bireyselliğin desteklendiği aile yapısında karar alma bireyin sorumluluğuna verilirken, Türk kültüründe özellikle çocukluk ve ergenlik döneminde baba ve baba figürüne sormadan karar almanın doğru olmadığı bağımlı yapının desteklenmesinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu sonucun kuramsal olarak yanlış ancak Türk kültürü için doğru kabul edilen bir durum olduğu düşünülmektedir. Bu durumun karışıklığa yol açmaması ve faktör yükünün düşük olması (.413) olması nedeniyle 20. madde analizden çıkarılmış ve bu madde analiz dışı bırakılarak,19 madde üzerinden ikinci kez açımlayıcı faktör analizine gidilmiştir. Bu analizle KMO değeri .89, yükselmiş ve Barlett Küresellik testi ise anlamlı çıkmıştır.19 madde üzerinden yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucu Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. 19 Maddelik Türkçe YBBÖ'nin Faktör Analizi Sonrası Dik Döndürülmüş Varimax Faktör Desen Matrisi

Maddeler	Faktörler				
	1	2	3	4	5
17	,674				
13	,679				
1	,870				
7	,811				
4		,810			
14		,866			
8		,667			
19		,488			
3			,766		
9			,765		
18			,623		
12			,520		
5				,657	
10				,696	
15				,638	
2					,463
6					,497
11					,739
16					,584

Tablo 6'da görüldüğü gibi 19 Maddelik Türkçe YBBÖ'nin 5 alt ölçeğindeki maddeler orijinal ölçekteki ile aynı şekilde dağılmaktadır. 19 maddeden oluşan YBBÖ Türkçe formunda alt boyutları ölçen maddeler; 1, 7, 13, 17 güvenli bağlanma alt ölçeği, 5, 10, 15 bağımlı bağlanma alt ölçeği, 3, 9, 12, 18 ebeveynleştirilmiş bağlanma alt ölçeği, 2, 6, 11, 16 korkulu

bağlanma alt ölçeği ve 4, 8, 14, 19 ise uzak bağlanma alt ölçeği şeklinde dağılmaktadır. Alt ölçeklerki faktörlerin özgün ölçekteki gibi faktörleşmesinden dolayı faktörlerin aynı şekilde isimlendirilmesine karar verilmiştir.

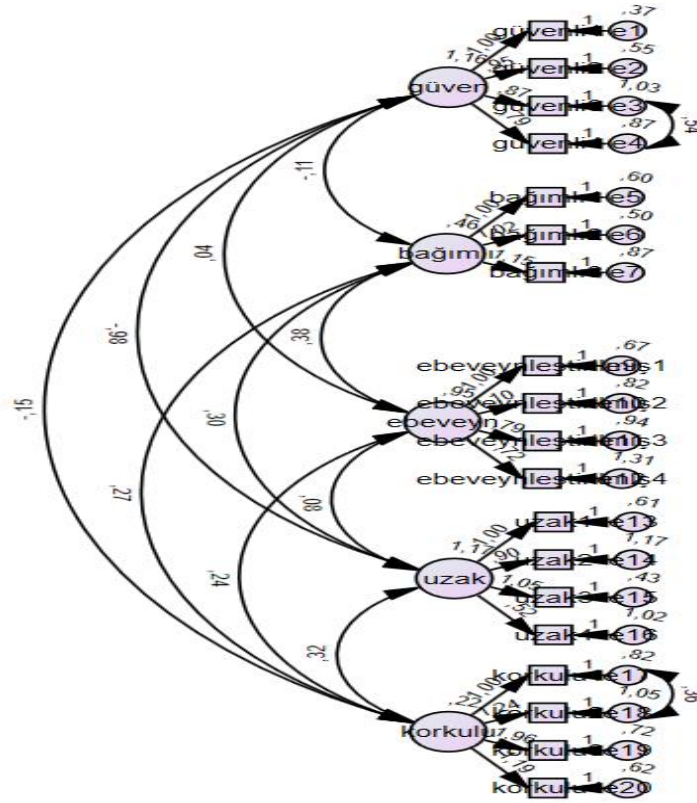
Açımlayıcı faktör analizi sonucunda oluşturulan 19-Maddelik Türkçe YBBÖ'nin beş faktörlü gizil değişken yapısının doğru olup olmadığını kavrayabilmek için ikinci kere doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Bu analiz sonucunda Tablo 7'de sunulan bulgular elde edilmiştir.

Tablo 7. 19-Maddelik Beş Faktörlü Türkçe YBBÖ'nin Modifikasyon Öncesi ve Sonrası İyilik Uyum İndeksleri

İyilik Uyum İndeksleri	19-Maddelik Türkçe YBBÖ (Modifikasyon öncesi)	19-Maddelik Türkçe YBBÖ (Modifikasyon sonrası)	İyi Uyum*	Kabul Edilebilir Uyum*
χ^2 /df	2,030	1,833	$0 \leq \chi^2 /df \leq 2$	$2 \leq \chi^2 /df \leq 5$
GFI	.87	.90	$.95 \leq GFI \leq 1$	$.85 \leq GFI \leq .95$
CFI	.90	.92	$.95 \leq CFI \leq 1$	$.90 \leq CFI \leq .95$
IFI	.90	.93	$.95 \leq GFI \leq 1$	$.85 \leq GFI \leq .95$
SRMR	.70	.060	$0 \leq SRMR \leq .05$	$.05 \leq SRMR \leq .08$
RMSEA	.072	.065	$0 \leq RMSEA \leq .05$	$.05 \leq RMSEA \leq .08$

Tablo 7'den anlaşılacağı üzere, tüm uyum indeksleri, kabul edilebilir uyum değerlerine ($\chi^2 /df=2,030$, GFI=.87, CFI=.90, IFI=.90, SRMR=.70, RMSEA=.072) ulaşmıştır. Ancak iyi uyum indekslerini yakalamak için Modifikasyon önerileri incelendiğinde, 3 ile 4 ve 17 ile 18 maddelerin hataları arasında modifikasyon yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Yapılan modifikasyon işlemleri sonrasında tekrar DFA analizi yapılmış ve modelin uyum indekslerinin iyi düzeyde ($\chi^2 /df=1,833$, GFI=.90, CFI=.92, IFI=.93, SRMR=.60, RMSEA=.065) olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlara dair ilgili model deseni Şekil 2'de resmedilmiştir.

Şekil-2. 19 Maddelik YBBÖ'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları (Modifikasyon Sonrası)

Ölçüt Bağıntılı Geçerlik

Araştırmada 19-Maddelik YBBÖ'nin ölçüt geçerliği çalışmaları, benzer ölçek geçerliği temelinde gerçekleştirilmiştir. Parker ve arkadaşları (1979) tarafından geliştirilmiş, Kapçı ve Küçükler (2006) tarafından Türkçeye uyarlanmış Anne Babaya Bağlanma Ölçeği Baba Formu(ABBÖ), YBBÖ ile birlikte uygulanmıştır. Bu iki ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkiyi gösteren korelasyon değerleri ve tanımlayıcı istatistiklerini belirten bulgular Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8. YBBÖ Alt boyutları ile ABBÖ Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Katsayıları

	Güvenli	Bağımlı	Ebeveynleş	Korkulu	Uzak
Toplam ilgi	,519**	,245**	,324**	,118	-,049
	<,001	<,001	<,001	,019	,381
	326	326	326	326	326
Toplam	,140*	,119*	,090	,424**	,254**
Koruma	,012	,071	,104	<,001	<,001
	326	326	326	326	326

*p < .05 ve **p < .001

Yapılan analiz sonucunda YBBÖ ile ABBÖ (Baba Formu) arasında pozitif yönde anlamlı

ilişki bulunmuştur. Bu sonuçlar YBBÖ'nin geçerliğine kanıt olarak değerlendirilebilir. Yapılan analiz sonuçları Tablo-8'de verilmiştir.

Güvenirlilik Çalışması

Psikolojik bir test için hesaplanan güvenirlik katsayısının .70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenirliği için genel olarak yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2010). Ölçeğin güvenirlik çalışmasında yetişkinler için babaya bağlanma ölçeğinin geneli için Cronbach Alpha değeri .76 olarak saptanmıştır. Diğer yandan ölçeğin alt boyutları güven için .87 ve bağımlı için .70, ebeveynleştirilmiş için .76, korkulu için ise .70 ve uzak için .80 olarak bulunmuştur.

Tablo 9. 19-Maddelik YBBÖ'nin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayıları

19-Maddelik YBBÖ Alt Boyutları	Orijinal ölçeğin Cronbach's Alpha	Uyar. Ölçeğin Cronbach's Alpha
Güvenli	,90	,87
Bağımlı	.69	,70
Ebeveynleştirilmiş	.81	,76
Korkulu	.81	,70
Uzak	.83	,80
Toplam	.81	,76

YBBÖ'nin Test tekrar-test güvenirlik çalışması için ise yine MEB'e bağlı öğretmen olarak çalışan 37 kadın 13 erkek toplam 50 genç yetişkin öğretmenden (% 74 kadın, % 26 Erkek, $X = 29.40$) üç hafta arayla elde edilen veriler üzerinden bakılmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenirliği .87 olarak bulunmuştur. Geçerlik ve güvenirliğe ilişkin bulgular genel olarak değerlendirildiğinde YBBÖ'nin psikometrik özelliklerinin doyurucu olduğu söylenebilir.

Yorum

Bu araştırmanın amacı, Micheal'ın (2014) geliştirdiği "Yetişkin Ebeveyne Bağlanma Ölçeği, Baba Formunu" Türkçeye uyarlamak ve geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yapmaktır. Bu amaca yönelik olarak ölçeğin geçerliği; dil geçerliği, yapı geçerliği ve benzer ölçekler geçerliği çalışmalarıyla araştırılmıştır. Anketin güvenirliği ise iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test güvenirlik katsayılarının hesaplanmasıyla incelenmiştir.

Ölçeğin yapı geçerliği incelemek için öncelikle doğrulayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2001). Bu analiz sonuçlarının kabul edilebilir düzeylere yakın uyum indeksleri olduğunu görülmüştür. Daha iyi uyum indeksleri için ölçeğe açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmış ve ölçeğin özgün ölçekteki gibi öz değeri 1'in üzerinde olan beş faktörden oluştuğu görülmüştür. Bu bileşenlerin toplam varyansa katkıları %65.06'dir. Her bir faktörün açıkladığı varyans miktarları sırasıyla şöyledir: Birinci faktör, toplam varyansın %27.47'sini, ikinci faktör toplam varyansın %19.57'sini ve üçüncü faktör, toplam varyansın %7.34'ünü, dördüncü faktör toplam varyansın %5,53'ünü ve beşinci faktör toplam varyansın %5,13'ünü açıklamaktadır.

Bu çalışmada önemli olabilecek bir bulgu da 20. Maddenin yapılan faktör analizi sonrasında orijinal ölçekteki *Bağımlı Bağlanma* alt ölçeğinde faktörleşmesi yerine, *Güvenli Bağlanma* alt ölçeğinde yer almasıdır. Bu durumun Türk kültüründe ailede özellikle çocukluk

ve ergenlik döneminde baba/ baba figürüne sormadan karar almanın doğru olmadığı bir yapı olması nedeniyle ortaya çıktığı düşünülmektedir. Alan yazında bu yorumu destekleyecek biçimde benzer maddelerin, bağımlı yapıyı destekleyen aşırı korucuyu anne baba tutumu faktöründe yer aldığı ve olumlu algılandığını gösteren araştırma bulguları bulunmaktadır (Kapçı ve Küçük, 2006). Kültürümüzde özellikle yaşamın ilk 16 yılında aşırı koruyucu anne baba tutumu ve bağımlı yapı olumlu algılanan bir durum olabilmektedir. Bu kuramsal yaklaşıma uymamakla birlikte kültürel olarak doğru kabul edilen bir durumdur. Aynı zamanda bu maddenin belirlenen ideal kesme noktasından düşük değere sahip olması da (Hair vd., 2010) göz önünde bulundurularak bu madde yeni uyarlanan ölçekte yer almamıştır.

Ölçekten yirminci madde çıkarıldıktan sonra 19-Maddelik YBBÖ'nin beş faktörlü gizil değişken yapısının doğru olup olmadığını kavrayabilmek için tekrar DFA yapılmış ve uyum indeksleri kabul edilebilir uyum değerlerine ulaşmıştır. Ancak iyi uyum indekslerini yakalamak için Modifikasyon önerileri incelendiğinde, 3 ile 4 ve 17 ile 18 maddelerin hataları arasında modifikasyon yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Yapılan modifikasyon işlemleri sonrasında tekrar DFA analizi yapılmış ve modelin uyum indekslerinin iyi düzeyde olduğu bulunmuştur.

Yetişkin Babaya Bağlanma Ölçeğinin bazı psikometrik özelliklerinin incelendiği, bu çalışmadan elde edilen bulgular aracın geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir. Geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan ölçeğin yetişkin babaya bağlanma ile ilgili araştırma yapmak isteyen uzmanlar tarafından kullanılabilirliği düşünülmektedir.

SONUÇ

Bağlanmanın insan hayatındaki süreğenliği ve etkileri birçok çalışmada ortaya koyulan bir gerçektir. Ancak kültürümüzde yetişkinlerin geçmiş bağlanmalarını ortaya çıkaran az sayıda ölçek bulunmaktadır (Çelik ve Öziş, 2016; Kapçı ve Küçük, 2006; Kocayörük, 2010). Bu ölçeklerden bağlanmayı olumlu ve olumsuz olarak tanımlamakta ancak bağlanma sınıflarını tam olarak ortaya koymamaktadır. Bu çalışmada uyarlama çalışması yapılan YBBÖ'ü Türkçe alinyazındaki bu boşluğu doldurarak, yetişkin bağlanma örüntülerinin günümüzü ve ilişkilerimizi nasıl etkilediğini inceleme fırsatı sunmaktadır. Ayrıca ölçek yıllarca anneye bağlanma merceğinden görülen bağlanma konusunu, güncel çalışmalarda önemi ortaya çıkarılan babaya bağlanma kapsamında da ele alıp inceleme şansı sunmaktadır. Böylece yetişkinin hayatındaki babanın izleri ve baba çocuk ilişkisinin sonuçları daha ayrıntılı olarak incelenebilecektir.

Araştırma sonucunda Türkçe uyarlaması yapılan ölçek ile genç yetişkinlerin, geçmişte babasıyla olan ilişkisinin sonuçlarını bugünkü yaşamında görmesinin onlara farkındalık sağlayacağı düşünülmektedir. Bu farkındalığın genç yetişkinlerin kendilerini ve ilişkilerini anlamalarında onlara katkı yapacağı öngörülmektedir. Bu anlamda ölçek genç yetişkinlerin babaya bağlanma süreçlerini araştırmak isteyen uzmanlar ve terapistler tarafından kullanılabilir. Ayrıca araştırma sonucunda ortaya çıkan veriler incelenerek baba çocuk ilişkisinin etkilerini ortaya koyan ve bağlanma sınıflarındaki bireysel farklılıkları oluşturan durumlar hakkında eğitimler ve bilgilendirmeler yapmak hem genç yetişkinlerin kendilerini anlamasında hem de çocuklarıyla ilişkilerini yapılandırmalarında onlara katkı sağlayabilir.

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışmanın çalışma grubu İstanbul ve İzmir'de yaşayan 200 genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Ölçeğin gelecekte daha geniş ve farklı örneklem grupları ile geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılması ölçekle ilgili daha fazla bilgi

edinmemize katkı sağlayacaktır. Araştırmanın diğer bir sınırlılığı tüm verilerin genç yetişkinlerin öz bildirimde bulunarak doldurduğu anketlerden edinilmiş olmasıdır. Bu durumda katılımcılar sosyal cazibeden etkilenerek kendileri için en uygun olması gereken cevabı vermiş olabilirler. Bu nedenle nitel araştırma tekniklerine dayalı veri toplamak ve karma yöntemler kullanmak konuyla ilgili daha detaylı bilgi edinilmesi açısından faydalı olabilir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. S. & Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46(4), 333–341. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.46.4.333> adresinden erişildi.
- Amato, P. R. (1994). Father-child relations, mother-child relations, and offspring psychological well-being in early adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 56(4), 1031-1042. doi.org/10.2307/353611
- Armsden, G. C. & Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(5), 427–454. doi.org/10.1007/BF02202939
- Aquilino, W. S. (1997). From Adolescent To Young Adult: A Prospective Study Of Parent-Child Relations During The Transition To Adulthood. *Journal of Marriage and the Family*, 59(3), 670-686. doi.org/10.2307/353953
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: a test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.61.2.226>
- Bartholomew, K. & Shaver, P. R. (1998). Methods of assessing attachment: Do they converge? In *Attachment theory and close relationships*, Edited by: Simpson, J. A. and Rholes, W. S. 25–45. New York: Guilford.
- Bretherton, I. (2010). Fathers in attachment theory and research: A review. *Early Child Development and Care*, 180(1-2), 9-23. doi.org/10.1080/03004430903414661
- Brennan, K. A., Clark, C. L. & Shaver, P. R. (1998). Self-report measurement of adult romantic attachment: An integrative overview. In J. A. Simpson ve W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46-76). New York: Guilford Press.
- Brennan, K. A. & Shaver, P. R. (1995). Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. *Personality and Social Psychology Bulletin*; 21(3), 267–283. <https://doi.org/10.1177/0146167295213008> adresinden erişilmiştir.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and danger*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Loss: Sadness and depression*. New York: Basic Books.
- Bueno, R. K., Vieira, M. L., Crepaldi, M. A. & Xavier Faraco, A. M. (2017). Father-child

- activation relationship in the Brazilian context. *Early Child Development and Care*, 189(5), 835-845. Doi: 10.1080/03004430.2017.1345894
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavram ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Üretim Yönetimi*, 32 (32), 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cabrera, N. J., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H. & Roggman, L. (2007). Modeling the dynamics of paternal influences on children over the life course. *Applied Developmental Science*, 11(4), 185-189. 28, Eylül 2021'de <https://doi.org/10.1080/10888690701762027> adresinden erişilmiştir.
- Carson, J., Burks, V.N. & Parke, R. D. (1993). Parent-child physical play: Determinants and consequences. In K. MacDonald (Eds), *Parent-child play: Descriptions and Implications* (pp. 197-220). New York: State University of New York Press.
- Cassidy, J. & Shaver, P.R. (2016). *Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications*. (3. Edition) New York: Guilford Press.
- Collins, N. L. & Read, S. J., (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*; 58(4):644-663. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.58.4.644>
- Çelik, E. ve Öziş, G. (2016). Ebeveyn İlişkisi Algısı Ölçeğinin gözden geçirilmesi ve psikometrik açıdan incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi-CIJE*, 5 (2), 50-64. e-ISSN: 2147-1606
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve Lisrel Uygulamaları*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Erkut, S., Szalacha, L. A. & Coll, C. G. (2005). A framework for studying minority youths' transitions to fatherhood: the case of puertorican adolescents. *Adolescence*, 40(160).
- Erkuş, A. (2003). *Psikometri üzerine yazılar*, Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Fairbairn, C. E., Briley, D. A., Kang, D., Fraley, R. C., Hankin, B. L., & Ariss, T. (2018). A meta-analysis of longitudinal associations between substance use and inter personal attachment security. *Psychological Bulletin*, 144(5), 532. <https://doi.org/10.1037/bul0000141>
- Feeney, J. A. & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 281-291. doi.org/10.1037/0022-3514.58.2.281
- Fraley, R. C. (2002). Attachment stability from infancy to adulthood: Meta-analysis and dynamic modeling of developmental mechanisms. *Personality and Social Psychology Review*. 6(2):123-151. https://doi.org/10.1207/S15327957PSPR0602_03
- Fraley, R. C., Vicary, A. M., Brumbaugh, C. C. & Roisman, G. I. (2011). Patterns of stability in

- adult attachment: an empirical test of two models of continuity and change. *Journal Of Personality and Social Psychology*, 101(5), 974. <https://doi.org/10.1037/a0024150>
- Fraley, R. C., Waller, N. G. & Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*. 78(2):350-365. doi.org/10.1037/0022-3514.78.2.350
- Freeman, H. & Almond, T. M. (2010). Mapping young adults' use of fathers for attachment support: Implications on romantic relationship experiences. *Early Child Development and Care*, 180(1-2), 227-248. <https://doi.org/10.1080/03004430903415080>
- Freeman, H., Newland, L. A. & Coyl, D. D. (2010). New directions in father attachment. *Early Child Development and Care*. 180 (1): 1-8. 15 Temmuz 2021'de <https://doi.org/10.1080/03004430903414646> adresinden ulaşılmıştır.
- George, C., Kaplan, N. & Main, M. (1984). *Attachment interview for adults*. Unpublished Manuscript. University of California, Berkeley. 24, Haziran, 2021'de http://www.cmap.polytechnique.fr/~jingrebeccali/research/nlp_files/AAI_Scoring.pdf adresinden ulaşılmıştır.
- Grossmann, K., Grossmann, K. E., Fremmer-Bombik, E., Kindler, H., Scheuerer-Englisch, H. & Zimmermann, A. P. (2002). The uniqueness of the child–father attachment relationship: Fathers' sensitive and challenging play as a pivotal variable in a 16-year longitudinal study. *Social Development*, 11(3), 301-337. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00202>
- Hair, J. F. Jr., Black, W. C., Babin, B. J. & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Hamilton, C. E. (2000). Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence. *Child Development*, 71(3), 690-694. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00177>
- Hazan, C. & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511–524. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.52.3.511>
- Hazan, C. & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22. https://doi.org/10.1207/s15327965pli0501_1
- Kapı, E. G. ve Kker, S. (2006). Ana babaya bağlanma leği: Türk niversite ğrencilerinde psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 286-295.
- Kocayörük, E. (2010). A Turkish adaptation of the inventory of parent and peer attachment: The reliability and validity study. *Eurasian Journal of Educational Research*, 40, 131-153.
- Lamb, M. E. (Ed.). (2004). *The Role Of The Father In Child Development* (4th Edition). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Lei, L. & Wu, Y. (2007). Adolescents' paternal attachment and Internet use. *Cyber Psychology & Behavior*, 10(5), 633-639. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9976>
- Main, M., Kaplan, N. & Cassidy, J. (1985). Security in infancy, childhood, and adulthood: A

- move to the level of representation. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50(1-2), 66–104. <https://doi.org/10.2307/3333827>
- Michael, A. A. (2014). *The adult scale of parental attachment-short form: item selection, factor structure, and psychometric properties*. Published Doctoral Thesis, University of Mississippi. Mississippi.
- Michael, T. & Snow, M. (2019). The adult scale of parental attachment-short form: psychometric properties, factor analyses, and validation. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 41(4), 509-529. <https://doi.org/10.1007/s10447-019-09375-9>
- Morris, D. (1982). Attachment and intimacy. In *Intimacy* (pp. 305-323). Springer, Boston, MA.
- Newland, L.A., Coyl, D. D. & Chen, H.H. (2010). Fathering and attachment in the USA and Taiwan: contextual predictors and child outcomes. *Early Child Development Care*, 180(1), 173-9. doi:10.1080/03004430903415049
- Palmer, S.A. (1993). *Infant-mother and infant-father interactions during caregiving and play: Effects on cognitive and emotional development*. Unpublished Doctoral dissertation. University of California, California.
- Parke, R. D. (2000). Father involvement: A developmental psychological perspective. *Marriage and Family Review*, 29(2-3), 43–58. https://doi.org/10.1300/J002v29n02_04
- Parker, G., Tupling, H. & Brown, L. B. (1979). A parental bonding instrument. *British Journal of Medical Psychology*, 52(1), 1–10. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8341.1979.tb02487.x>
- Paquette, D. (2004). Theorizing the father-child relationship: Mechanisms and developmental outcomes. *Human Development*, 47(4), 193-219. Doi:10.1159/000078723
- Ravitz, P., Maunder, R., Hunter, J., Sthankiya, B. & Lancee, W. (2010). Adult attachment measures: A 25-year review. *Journal of Psychosomatic Research*, 69(4), 419–432. doi: 10.1016/j.jpsychores.2009.08.006
- Rice, K. G., Cunningham, T. J. & Young, M. B. (1997). Attachment to parents, social competence, and emotional well-being: A comparison of Black and White late adolescents. *Journal of Counseling Psychology*, 44(1), 89.
- Santrock, J. W. (2012). *Yaşam Boyu Gelişim*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Schwartz, S. J. & Finley, G. E. (2006). Father involvement, nurturant fathering, and young adult psychosocial functioning: Differences among adoptive, adoptive stepfather, and nonadoptive stepfamilies. *Journal of Family Issues*, 27(5), 712-731. <https://doi.org/10.1177/0192513X05284003>
- Snow, M. S., Sullivan, K., Martin, E. E. & Helm, H. (2005). *The adult scale of parental attachment: Psychometric properties, factor analysis, and multi dimensional scaling*. Unpublished manuscript, The University of Mississippi, University, Mississippi.
- Sümer, N., ve Anafarta-Şendağ, M. A. (2009). Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63). 02, Ağustos, 2021'de <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/orta-cocukluk-doneminde-ebeveynlere->

baglanma-benlik-algisi-ve-kaygi-toad.pdf. adresinden ulaşılmıştır.

- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenirlilik ve Geçerlik*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Tabachnick, B. G. & Fidell, L. S. (2001). *Using Multivariate Statistics* (4 Edition), Boston MA: Allyn and Bacon.
- Williams, S. K. & Kelly, F. D. (2005). Relationships among involvement, attachment, and behavioral problems in adolescence: Examining father's influence. *The Journal of Early Adolescence*, 25(2), 168-196. doi.org/10.1177/0272431604274178
- Wiseman, H., Mayseless, O. & Sharabany, R. (2006). Why are they lonely? Perceived quality of early relationships with parents, attachment, personality predispositions and loneliness in first-year university students. *Personality and Individual Differences*, 40(2), 237-248. 08 Eylül 2021'de <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.05.015> adresinden ulaşılmıştır.